

Технологія і організація виробництва

УДК 69.057.7

І.І.Назаренко, д-р техн.наук, професор КНУБА,
Р.С. Пиляєв, пошукувач КНУБА

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗНИКІВ ТЕХНІЧНОГО РІВНЯ БАШТОВИХ КРАНІВ

Вступ. Зниження матеріаломісткості і енергоємності продукції, що випускається, особливої актуальності набуває комплексна оцінка технічного рівня машин. При оцінці технічного рівня сучасних баштових кранів необхідно враховувати не тільки їх технічні характеристики, що входять в показники призначення, але і конструктивну досконалість машин, їх економність, визначені рівнем проектно-конструкторських рішень [1].

Необхідно проводити зіставлення оцінюваного крана з кращими базовими зразками-аналогами, що відрізняються класифікаційним показником, що характеризує типорозмір даної машини, не більше ніж на 5-10%; Для баштових кранів таким показником є вантажопідйомність. Проте при таких обмежених змінах вантажопідйомності можливі значні коливання інших показників, наприклад, вантажного моменту, вильоту, висоти і швидкості підйому. В цьому випадку порівняння за абсолютними показниками (конструктивній масі, потужності і ін.) не дозволяє отримати зіставних результатів, тому доцільно застосовувати питомі відносні показники.

Методика та результати досліджень. Одним з найважливіших показників, що характеризують ступінь конструктивної досконалості баштового крана, може служити питома матеріаломісткість [2]:

$$m = G / M, \quad (1)$$

де G – конструктивна маса крана, залежна від його вантажних характеристик – максимальної вантажопідйомності Q , висоти H і вильоту L , відповідного максимальній вантажопідйомності; $M = QLH$ – вантажовисотний момент, що як повільніше характеризує споживчі властивості баштового крана.

Іншим комплексним показником технічної ефективності баштового крана є його питома енергоємність, яка залежить від вантажопідйомності крана, його вильоту, висоти підйому, швидкостей механізмів і інших чинників. Розглянемо спосіб визначення енергоємності.

Сумарна витрата електроенергії E за одиницю часу при роботі баштового крана може бути визначена по формулі [3]:

$$E = \sum_{i=1}^n N_i t_i \quad (2)$$

де N_i і t_i – відповідно потужність і час роботи i -го робочого механізму баштового крана; n – число робочих механізмів.

Оскільки час роботи механізмів підйому і повороту (що визначають, як правило, більше 80% витрат енергії при роботі) приблизно однакове, t_1 , а час роботи механізмів зміни вильоту і пересування крана $t < t_1$, прийнемо $t_i = t_1$ і перейдемо від точної рівності (2) до наближеної:

$$E \approx t_1 \sum_{i=1}^n N_i = \frac{2H}{v} \sum_{i=1}^n N_i = \frac{2H}{v} N_{ycm}, \quad (3)$$

де $\sum_{i=1}^n N_i = N_{ycm}$ – сумарна встановлена потужність електродвигунів одночасно включених робочих механізмів; v – швидкість підйому найбільшого вантажу.

Формула (3) дає декілька завищений результат, проте $\sum_{i=1}^n N_i$ не враховує потужність допоміжних механізмів, тому прийняті допущення в значній мірі компенсуються. Питома енергоємність може бути виражена через відношення сумарної витрати електроенергії E до узагальненого показника – вантажного моменту, що характеризує кран в цілому, і до висоти підйому H , що характеризує час роботи основного двигуна механізму підйому:

$$e_{num} = \frac{\mathcal{E}}{MH} \quad (4)$$

Після перетворень отримаємо вираз для визначення комплексного показника питомої енергоємності:

$$e_{num} = \frac{N_{yct}}{Mv} \quad (5)$$

Визначення e_{num} не викликає утруднень, оскільки показники що входять в (5) є паспортними характеристиками. Показник e_{num} характеризує не тільки економічність конструкції крана ($\sum_{i=1}^n N_i$), але і його швидкодію (v). Очевидно, чим менше питомі показники m_{num} , $e_{y\delta}$ тим більше ефективна конструкція баштового крана.

Для оцінки виробничих можливостей баштових кранів (рис.1) можна скористатися відносними коефіцієнтами f і φ :

$$f = S_{II}/S \quad \text{і} \quad \varphi = S_{II}/A \quad (6)$$

де $S_{II} = \pi(L_{max}^2 - L_{min}^2)$ - корисна площа, що обслуговується краном з однієї стоянки (тут L_{max} і L_{min} - максимальний і мінімальний вильоти); $S = \pi L_{max}^2$ - спільна площа, що описується стрілою при обертанні крана;

$A=KB$ – площа, займана краном на будівельному майданчику (тут K і B – відповідно колія і база крана).

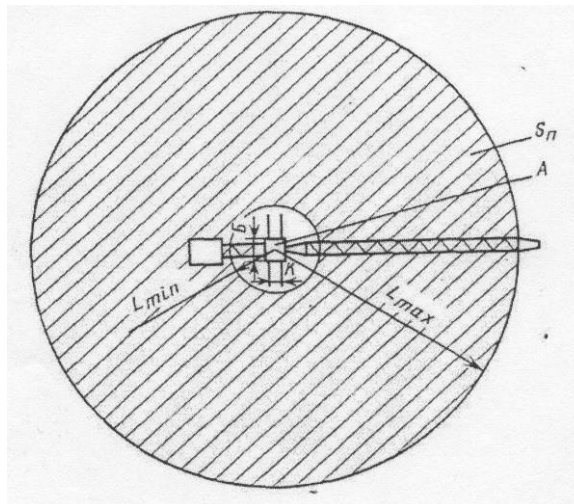

Рисунок 1. Схема для визначення виробничих можливостей баштових кранів.

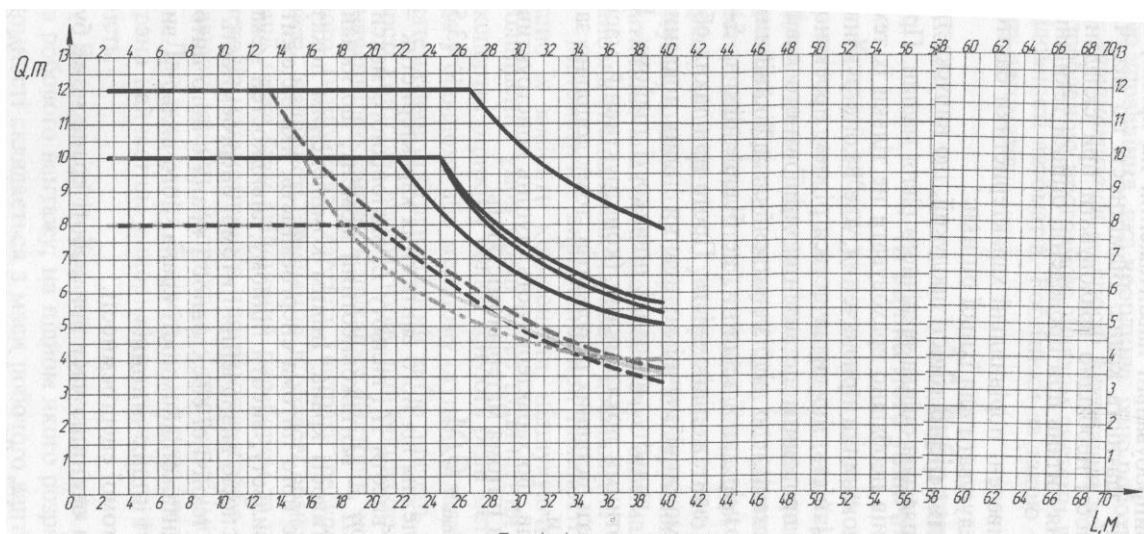
Очевидно, ніж більш повно використовуються параметри крана, тим більш ефективна конструкція крана і тим більш значення приймають коефіцієнти f і φ .

Аналіз параметрів вітчизняних і зарубіжних баштових кранів (табл.1) показав, що питомій матеріалоемності і енергоємності, так само як і по загальному комплексу показнику, що враховує показники призначення, надійності, технологічності, ергономіки і ін., крани мають рівні свої ефективності. За результатами (табл.1) та аналізу інших конструкцій побудовані графіки ефективності різних кранів (рис.2).

Таблиця 1. Типовий розподіл башенних кранів у великих містах України.

№ п/п.	Тип крану	Рік виготовлення	Доля у відсотках
1	КБ- 573	1974-1982	2,6
2	КБ- 160,2	1970-1976	3,0
3	КБК- 160,2	1974-1980	3,6
4	Кб- 403 (А, Б)	1979-1993	13,6
5	КБ- 401,402 (2)	1978-1984	14,1
6	КБ- 405 (1; А)	1982-1990	28,2
7	КБ- 408	1989-1992	4,0
8	КБ- 674	1981-1997	10,4
9	КБ- 676	1985-1987	2,2
10	С- 981	1974-1977	1,1
11	КБ- 308	1990-1992	3,7
12	КБ- 404 (4)	1988-1989	1,4
13	КС- 160	1983-1989	5,2
14	КБ- 504, 503	1984-1990	1,4
15	Іномарки	2005-2007	5,5

Технічні характеристики

Марка крану	Max в/п, м	Max вилат, м	Позначення кривої	Max висота підйому, м		Швидкість зчепи вильоту, м/хв	Швидкість опускання гачка, м/хв	Швидкість підйому вантажу, м/хв		Потужність двигера, кВт	
				Вільний	Пристробний/Норми стропа			3 тонн	5 тонн		
280ЕС-Н12	12	70	—	56,7	256	0-138	100	48	48	21	204
КБ-571Б	12	70	---	70	150	0-60	90				
КБ-41Б	12	50	----	62	83	0-55	80			25	200
200ЕС-Н10	10	60	—	68,1	181	0-100	82/132	47/37	19/37	19/23	76/127
КБСМ-503Б	10	50	—	68,2	90,2	0-50	90	82	70	32	200
КБ-51Б	10	50	—	72,1	95,2	0-55	90	60		30	200
КБ-408.21	10	40	-----	54	72,7	0-30	45			30	125
КБ-474	8	55	----	48,9	222,4	0-45	90	45	30	22	200
ЕЗ2ЕС-Н8	8	55	-----	56,2	186	0-100	140	40	24	24	69

Примітка: через дві крапки вказані значення фазний об'єдну/короткозамкнутий об'єдну з частотним регулюванням

Рисунок 2. Порівняльні характеристики баштових кранів.

Висновки. Розглянуті питомі показники дозволяють об'єктивно і комплексно оцінити показники призначення, тому їх доцільно застосовувати при виборі окремих показників і при розробці карт технічного рівня кранів. Питомі показники більшою мірою залежать від параметрів кранів, для зіставлення їх слід регламентувати диференційованих по розмірних групах машин.

Література

1. Тугай О.А. Алгоритм оцінки використання парку будівельних машин шляхом статичної агрегації //Зб.наукових праць Є “Містобудування і територіальне планування” Вип.10. К.:КНУБА,2002.С.101-106.
2. Назаренко І.І., Гарнець В.М., Свідерський А.Т., і інші. Системний аналіз технічних об'єктів.- К.:КНУБА,2009-164с.
3. Назаренко І.І., Німко Ф.О., Вантажопідйомна техніка.-К.